
Manual d'intrusions

PID_00251151

Quelc Berga Carreras

Autor del text. Màster en Disseny d'interfícies per la University of Lincoln (UK). Professor dels Estudis d'Informàtica, Multimèdia i Telecomunicació de la Universitat Oberta de Catalunya. Des de 2003 exerceix com a artista i produeix obres que reflexionen sobre la relació entre la tecnologia, l'ecologia i la humanitat. Ha guanyat premis d'art digital. Els seus treballs s'han exposat en festivals i centres d'art a Espanya, França, Sèrbia, Hèlsinki, Itàlia, Singapur i el Canadà. Entre altres, Arts Santa Mònica (Barcelona), Sala de Arte Joven (Madrid), KC Grad (Belgrad, Sèrbia), KUVA Art University (Hèlsinki, Finlàndia), VAD Festival (Girona, Espanya), Ingràvid (Figueres, Espanya) i la National Academy of Fine Arts, NAFA (Singapur). Actualment, membre del grup interdisciplinari d'investigació DARTS en la UOC.

Marta Sureda Costa

Autora dels collages. Llicenciada en Història de l'Art, ha obtingut el diploma d'Estudis Avançats (DEA) a la Universitat de Girona amb la tesina *Noves tendències del cinema documental: l'Escola Russa*, i també el Certificat d'Aptitud Pedagògica (CAP). Ha estat professora d'Història del cinema a la Universitat de Girona i ha impartit diversos cursos teòrics i pràctics sobre cinema com Women Make Movies al Museu del Cinema, Los formalistas rusos. Teoría y práctica al PEI, Programa d'Estudis Independents del MACBA, Pioneres del cinema: Actrius, muntadores, directores i actrius al CCCB i Minuts Lumière. Els primers cineastes al Museu del cinema, entre d'altres.

Des de l'Associació Cultural FANG ha col·laborat en la coordinació i gestió del projecte La volta, www.femlavolta.cat. Ha conceptualitzat i dirigit el projecte de recerca i creació Som joguines, www.somjoguines.cat, beneficiari de la beca Kreas de l'Ajuntament de Girona i de l'Agita del de Figueres Documentalista i realitzadora, juntament amb Ingrid Guardiola, del capítol "Pioneres del cine: al margen de la industria" del programa del CCCB *Soy cámara*, i ha produït i documentat el capítol "¿Dónde están las mujeres?"

Codirectora del projecte *La dimensió poc coneguda. Pioneres del cinema*, sobre el treball gairebé oblidat que les dones han desenvolupat en l'àmbit cinematogràfic, i que es va exhibir al Museu del Cinema i es pot consultar de manera permanent en el web www.pioneresdelcinema.cat.

Els seus collages s'han venut en la subhasta en línia de Setdart i s'han mostrat al cafè llibreria Context de Girona sota el títol "Imatges trobades", com també en la mostra col·lectiva "Collages amb cos de dona" a cura de Cloe Masotta amb Laura Ginès, Colectivo Dostopos, etc. al Centre Cívic Sagrada Família de Barcelona.

Primera edició: Febrer 2018
Realització: Oberta UOC Publishing, SL
Il·lustracions: Marta Sureda Costa

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes (llevat que s'indiqui el contrari) a una llicència de Reconeixement-Compartir igual (BY-SA) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu modificar l'obra, reproduir-la, distribuir-la o comunicar-la públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), i sempre que l'obra derivada quedi subjecta a la mateixa llicència que el material original. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/es/legalcode.ca>

Posicionament

Aquests materials formen part dels recursos docents de l'assignatura *Projecte I* del Grau d'Arts de la Universitat Oberta de Catalunya. Són una introducció a la línia general de l'assignatura, amb la voluntat de definir el posicionament davant del procés de creació artística i defensar una proposta d'etapes o de moments propis d'aquest procés.

El *Manual d'intrusions* és una proposta, una manera d'entendre la pràctica artística, i ha servit de punt de partida i d'inspiració per a fer l'encàrrec de tots els altres materials docents que acompanyen l'assignatura de projectes. Us seran útils en dos casos: si no teniu experiència anterior, us poden servir de referència per al que us trobareu a mesura que desplegueu la vostra pròpia manera de fer; si, en canvi, ja teniu la vostra pròpia manera de treballar, us serviran per a contrastar i comparar. Així, pot ser que us enriqueixin, us preparin o us reafirmin en el vostre propi camí, ja sigui per similitud o per oposició.

Esteu davant d'una introducció a una manera de fer. I, per tant, aquest *modus operandi* només pot ser plantejat des de l'experiència, els assajos i errors, i la reflexió dels professionals del sector que han redactat o creat els materials d'aquesta assignatura. M'atreveixo a afirmar en nom dels creadors d'aquests materials que des d'aquesta assignatura tenim la intenció (a vegades paradoxal) de guiar sense adoctrinar, de dir sense condicionar, de proposar sense forçar. Les idees, consells i coneixements descrits són fruit de les experiències d'experts i expertes que treballen des de fa temps sobre les pràctiques artístiques. No hem buscat fer uns materials neutres o universals, sinó tot el contrari, uns materials d'autor.

En concret, veureu que els materials es componen de diversos recursos i formats. Des d'apunts amb un marcat to pragmàtic, fruit de l'experiència de Montserrat Moliner com a gestora cultural i artista, fins a una novel·la provocadora i evocativa sobre l'univers de l'artista, de la mà de Roc Parés, artista i professor d'universitat; passant per propostes suggestives de format no textual com els collages de la Marta Sureda, gestora cultural, artista i investigadora; o el valuós recull de fonts d'informació organitzades en un web fruit de l'expertesa de Marta Gracia Valladares, gestora cultural i experta en xarxes de producció artística europees.

Per a alguns de vosaltres, aquí comença l'aventura de fer projectes artístics. Al llarg de l'assignatura i dels seus materials trobareu recursos amb diversos tons i veus que us

acompanyaran per donar-vos pautes, per nodrir-vos o fins i tot per fer-vos dubtar i reflexionar.

Tot va començar amb un esbós

Quan em van encarregar la conceptualització i la creació dels materials per a aquesta assignatura, vaig intentar pensar en el procés de creació i dibuixar-ne els moments principals. D'una manera molt lliure i intuïtiva vaig esbossar les parts que em semblaven més importants a l'hora de crear un projecte artístic. Per inspirar-me em vaig basar en les experiències personals, tant pròpies com d'altres: artistes, gestors culturals i col·legues que treballen dins de la disciplina de l'art. Van sorgir aquest cinc moments del procés creatiu:

- la conceptualització del projecte,
- la metodologia,
- el context cultural en què es desplega,
- la materialització de l'obra,
- l'avaluació del procés resultant.

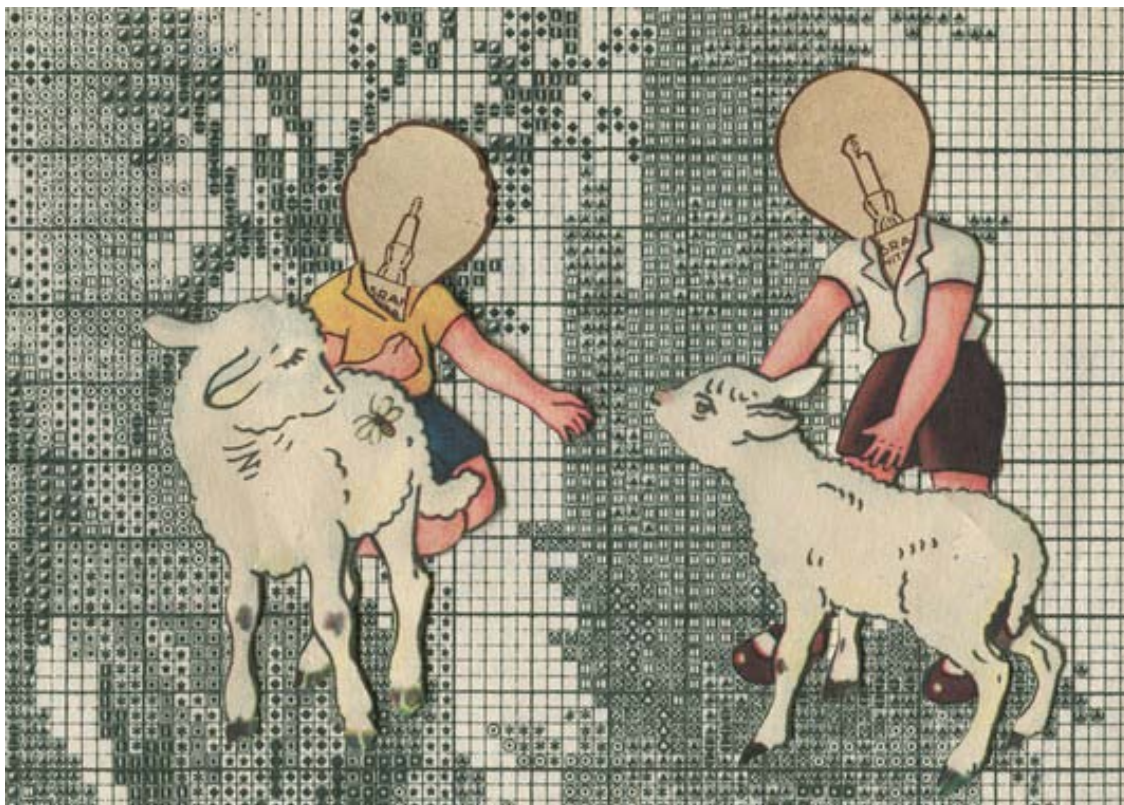
I per no ser massa explícit ni descriptiu vaig pensar en paraules que podien evocar cada bloc sense “fixar-lo”. Per tant, vaig pensar a utilitzar el llenguatge des d'una perspectiva poètica enlloc de descriptiva, amb l'objectiu clar de definir evocant, enlloc de tancar el significat. El resultat en van ser cinc paraules que de ben segur us sonaran i ressonaran al llarg d'aquesta assignatura, ja que s'han convertit en els paraigües per abraçar aquests conceptes de manera oberta:

Llavor	Conceptualització del projecte
Camí	Metodologia
Símbol	Context cultural
Encanteri	Materialització de l'obra
Mirall	Avaluació

Amb el temps anireu veient per què és rellevant que no utilitzem el mode explícit o descriptiu.

Llavor

La llavor és una arma perillosa. Una llavor col·locada en el lloc perfecte pot destrossar un mur amb el temps o fer caure la pedra més alta d'una muntanya. Una llavor pur potencial. Una llavor és tot allò que podria ser, i alhora només és una llista d'intencions i desitjos, d'intuïcions i de propostes comprimides i contingudes. Però una llavor ja té el seu caràcter definit, ja correspon a un grup de llavors, a un tipus, a una espècie determinada. Té un potencial infinit i alhora insinua una personalitat determinada.

Les llavors, com les idees, són una incògnita. No sabem mai si es desenvoluparan com desitgem fins que no les fem créixer. Tot i que hi ha idees més segures que d'altres, és difícil saber amb certesa si una idea funcionarà com s'espera. Els factors principals de l'èxit i del creixement d'una llavor, si ens hi parem a pensar, no són únicament l'ADN de la llavor, sinó també en el moment i el context en què provarà sort.

D'entrada, el més fàcil de destruir o d'ignorar és una llavor. Els artistes tenen milers de llavors dins seu, com tots els éssers humans, i al llarg de la seva vida en cultiven un nombre limitat i en descarten moltes. De fet, hi ha artistes que fan créixer molt poques llavors, i que les cuiden i alimenten al llarg de tota una vida. D'altres artistes, més eclèctics, es passen el dia plantant llavors. En tot cas, tots passen tota una vida relaci-

onant-se d'una manera o una altra amb l'idea de “cultivar” i “cuidar” certes llavors creatives, certes idees clau. Sentir un respecte envers les llavors, saber-les valorar bé i detectar les més interessants és de ben segur una competència fonamental d'un bon agricultor, com ho és d'un bon artista amb relació a les idees.

Cal tenir en compte que en el moment en què les llavors comencen el seu procés de creixement són extremadament delicades i que val la pena considerar si cal compartir-les amb gent o mantenir-les protegides en la intimitat fins que sentim que són prou fortes per a sortir a la llum. Una bona pràctica és envoltar-nos de gent apreciada, que sap respectar i entendre les nostres petites llavors, potser amb esperit crític, però sobretot amb sensibilitat respecte al nostre procés d'ideació. En aquest sentit, treballar amb un grup o col·lectiu pot enriquir-nos molt si tenim les eines apropiades per a fer-ho de manera engrescadora i respectuosa. Tota aquesta gent, que poden ser amics, experts, professionals, col·legues o col·laboradors, ens pot ajudar a cuidar, a escollir i a posar en valor les millors idees.

Curiosament, una llavor mai no pertany a un sol creador, sinó que conté la suma de diversos llegats genètics que s'han anat creuant per enriquir-se i diversificar-ne les característiques. En el cas de les idees, aquest fet és extremadament comú. Com a exercici, podem reflexionar sobre les preguntes següents: fins a quin punt les idees són pròpies?, existeixen les idees completament genuïnes i completament aïllades de les idees anteriors? Cal ser honestos i entendre que molt sovint el llegat de les nostres llavors són fruit de moltes altres llavors que ens han portat al moment present. Molts artistes conscients d'aquest fet treballen en equip, a vegades com a col·lectiu, a vegades fent del procés artístic un procés obert i participatiu, obert a d'altres artistes o al públic.

La llavor conté un potencial, però aquest potencial es desenvolupa en un context específic, que en determina el creixement. Per exemple, hi ha llavors que no poden créixer en entorns massa humits i viceversa. La llum, el sol i la humitat són clau en el bon desenvolupament d'una llavor. Prenent en consideració que parlem d'éssers vius, fins i tot es pot parlar d'altres factors més relacionats amb l'entorn. En el cas de la pràctica artística, per a desenvolupar una idea, també necessitem certs recursos, certs elements i certes condicions favorables. I si considerem que les creacions formen part de la cultura en què vivim, veurem que també requereixen certes relacions, que tot i no ser imprescindibles, definitivament poden potenciar o facilitar el creixement d'una idea en un moment determinat o en un altre. Així doncs, la idea/llavor és molt important, però, fins a quin punt depèn del context on podrà ser desenvolupada?

Camí

Hi ha savis que diuen que el sentit és el camí i que el procés ja és una finalitat per si mateix. Sense desestimar aquesta gran afirmació, intentarem donar diverses lectures a aquesta metàfora per a analitzar-ne diversos aspectes interessants.

Des d'un punt de vista descriptiu, un camí és un espai transitable més d'un cop, que ens permet anar d'un punt a un altre. Aquests guanyen importància en el moment en què saber els camins adequats ens permet aconseguir arribar als llocs que volem. Aquest coneixement ens fa la vida més fàcil i ens permet ser eficaços en certes rutines que repetim sovint. Així doncs, una de les característiques importants dels camins és que es poden repetir i, per tant, es poden compartir.

Els grecs són els que primer van utilitzar la paraula que avui coneixem com a *mètode* fent referència precisament a la idea de poder traçar el camí (del grec: *mètode* > *μέθοδος* de *μετά* *metá* 'més enllà, després, amb', *ὁδός* *odós* 'camí'¹). Així doncs, tenir *mètode* vol dir moure's "amb camí", transcendir el recorregut per poder-lo recuperar més enllà, després d'haver-lo fet.

En el procés creatiu, a vegades seguim camins de tercers i aprofitem l'experiència d'altres per a poder aconseguir certes coses, i sovint reviu-les, reinterpretar-les o simplement reproduir-les. D'altres vegades creem els nostres propis camins, tot explorant noves possibilitats, ja siguin aquestes noves maneres d'avançar o nous destins on es vol intentar arribar. Explorant tenim la capacitat de trobar coses inesperades, de trobar tresors que no estan marcats en el mapa. I, evidentment, també tenim l'oportunitat o la desgràcia de perdre'ns de tant en tant. Per tant, per si de cas, és interessant tenir la capacitat de traçar aquests camins d'una manera àgil. Més enllà de l'experiència en qüestió, ser capaços de registrar els passos sense que ens representi una molèstia o una pèrdua de focus ens permet *tenir* memòria i consciència del que fem. Transcendir el camí és documentar els processos, permetre'ns recordar, reproduir els resultats o evitar recaure en els errors.

Alguns artistes són molt metòdics en aplicar les seves tècniques o en estudiar i preparar les seves obres, sempre registrant i repetint els passos que han seguit per aconseguir certs resultats. D'altres proven nous mètodes de treball en cada projecte. De fet, si ho analitzem amb profunditat, els artistes exploren sempre els límits de les tècniques de representació, estressen les possibilitats de la matèria i del discurs. Investiguen

1 G. C. Divry (1983). *Divry's New English-Greek and Greek-English Handy Dictionary*. Dc Divry.

noves maneres de fer i utilitzen diverses tècniques per a assolir els objectius. D'aquesta dedicació a la recerca i a l'exploració es deriva que també sigui comú i propi dels artistes ser capaços de subvertir, qüestionar i crear nous mètodes.

Cal apuntar que la idea de traçar el camí és una manera metodològica de registrar l'activitat però que hi ha un gran nombre de mètodes i variants dissenyats per a assolir objectius específics. Així doncs, la metàfora del camí, tot i dibuixar bé un exemple de mètode, no és del tot exhaustiva, ja que hi ha un gran nombre de maneres de recollir, compartir, validar i contrastar els processos, els resultats i els objectius.

Des del punt de vista de l'interès personal, una de les coses més valuoses de ser metodològics és que amb el pas del temps ens ajuda a reconèixer-nos, a emmirallar-nos. És gràcies a documentar el trajecte o a treballar de manera estructurada que podem valorar i posar en valor l'esforç invertit i els resultats que hem obtingut. El mètode, com veurem més endavant, es relaciona estretament amb la capacitat d'avaluar la feina feta, de ser crítics.

Amb el temps ens adonarem que hi ha camins que ens agrada repetir molt sovint i que certes maneres de fer es converteixen a poc a poc en la nostra pròpia metodologia.

I si la llavor és la idea inicial, el camí és el mapa o llibre d'instruccions i la llibreta per a poder cultivar i fer créixer aquesta idea, prenent referències de com ho han anat fent altres artistes al llarg de la història, registrant els nostres passos i resultats, i analitzant si es poden trobar maneres de millorar els processos. I aquest registre sol ser una eina important per a explicar el camí que s'ha seguit als altres, compartir-lo i poder aportar i retornar tot allò après a la comunitat.

Símbol

Un símbol, perquè sigui un símbol, ha de ser compartit, formar part d'un context, d'un grup social i cultural. És en el moment en què diverses persones l'accepten com a tal que pren rellevància. El seu poder està no únicament en la cosa en si, sinó en allò que és invisible, en l'abstracció, en el relat compartit que és capaç d'alimentar.

El context cultural en què es desenvolupa i presenta una obra és extremadament important i es conforma de diversos símbols. No és el mateix desenvolupar i treballar en un context que en un altre, igual que no es el mateix una intervenció en una cultura que en una altra. Cada context cultural alimenta de manera activa i afecta de manera passiva l'obra. Conèixer a fons una cultura ens ajuda a desplegar millor el nostre discurs i la nostra creació.

D'altre banda, podem pensar en els símbols no solament com l'espai on passa o rep influència l'acció artística sinó com la matèria primera per a crear. Si hi parem atenció, és mitjançant la creació, manipulació o adoració de símbols que el discurs artístic s'articula. L'objecte o l'acció artística van sempre de la mà d'un discurs, d'un acte simbòlic. Conèixer bé els símbols del context on es produeix una obra i ser capaços d'utilitzar-los, de repensar-los o d'intervenir-hi de diverses maneres és una de les propietats típiques de les pràctiques artístiques. Per tant, és interessant tenir en compte com el context, replet de símbols i de característiques culturals específiques, determinarà com es desplega l'obra, com és acollida i com posteriorment és reconeguda.

D'altra banda, revisar la història de l'art ens permet entendre com han estat utilitzats i com s'han anat transformant certs símbols i certs llenguatges al llarg del temps. És una manera d'alimentar la nostra capacitat d'entendre, però també d'imaginar i de pensar més enllà. És per això que per a la pràctica artística és interessant i nutritiu aprendre i saber sobre els llenguatges artístics

Quan parlem d'art sovint parlem de llenguatges: llenguatge visual, textual, corporal, musical, etc. Els llenguatges existeixen gràcies a l'abstracció que som capaços de fer de la nostra praxi o experiència. El llenguatge és la capacitat d'acumular la tradició, la pràctica i el coneixement tot recollint-ne els matisos, les maneres de fer i les accions, i pas a pas anar construint un diccionari significatiu. La riquesa de vocabulari que tinguem en un llenguatge determinarà la capacitat que tinguem d'imaginar i pensar en aquest llenguatge. Al mateix temps, és comú que com més experiència tenim en un camp específic, més refinat és el nostre vocabulari.

Cal tenir molt clar que hi ha llenguatges formals i reconeguts però que hi ha un munt de llenguatges informals, menys reconeguts o tipificats, que formen una part importantíssima de la cultura i que són font d'inspiració per a molts artistes. Els símbols i els llenguatges articulats en les cultures populars, les cultures marginals, fora dels circuits principals, les minories i les elits, totes elles normalment riques en diversitat, poden ampliar la capacitat de pensar més enllà.

Així doncs, creem a partir dels símbols, dels llenguatges, de les cultures, però, podríem dir que també creem símbols, nodrim llenguatges i aportem a les cultures? Fins a quin punt aquesta relació és rellevant o important en el nostre procés artístic?

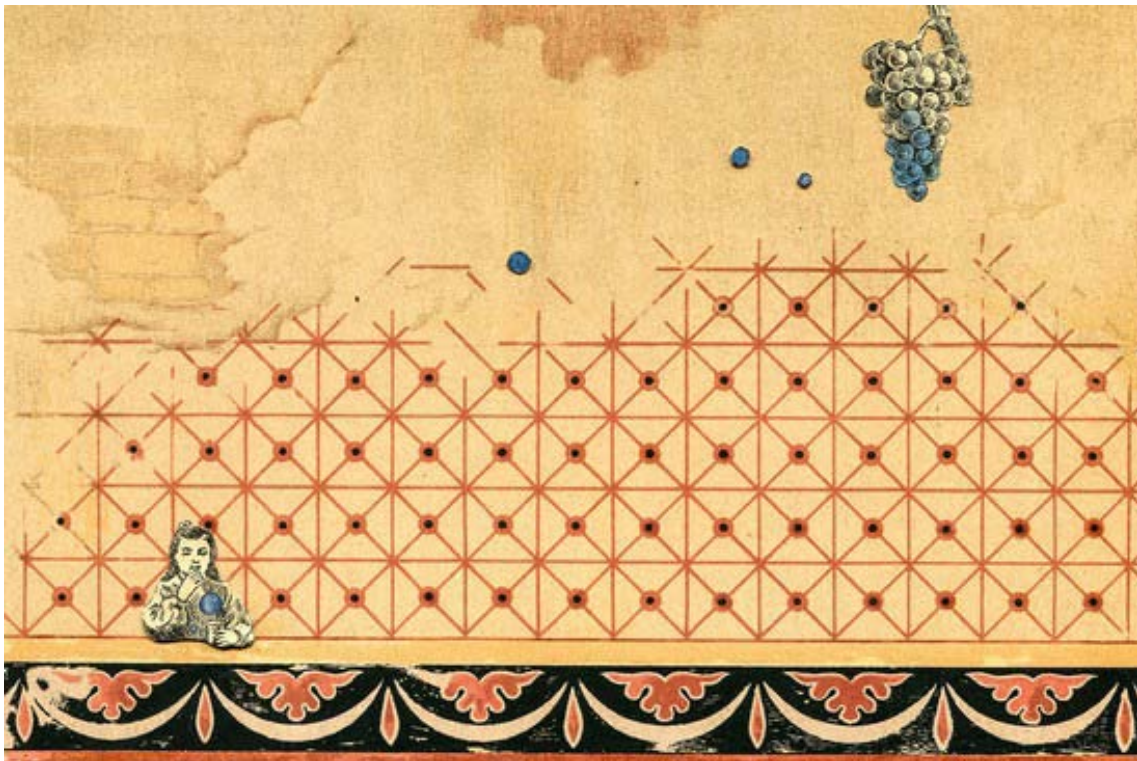
Encanteri

Sovint es posa l'accent a pensar que l'art és la capacitat de dominar una tècnica: pintar, esculpir, dibuixar, etc. Nosaltres creiem que aquestes tècniques són exercicis vitals per a aprendre a representar, a simbolitzar, a evocar, i ajuden a treballar competències relacionades amb l'estètica. Desenvolupar destresa, tenir el vocabulari apropiat, experimentar i tenir pràctica nodreix la nostra capacitat de creació. La força de l'art, però, és que transcendeix allò explícitament material. Podria ser que allò que és rellevant no sigui el pes específic de la matèria, tot i que en sigui un protagonista important, sinó la capacitat essencial de transmetre humanitat i cultura?

En la creació artística hi ha una part que és com una poció màgica, on l'equilibri dels elements és clau, com en l'art de cuinar, en què l'audaç equilibri fa d'un plat ordinari un plat extraordinari. La llum, l'espai, el context, el moment previ, l'equilibri, el suspens o l'impacte, la subtileza, la primera impressió, el gir, el regust posterior, les textures... són alguns dels elements que s'alien per trobar el to desitjat, per transmetre l'essència de l'obra, que té, evidentment, una materialitat però també una espiritualitat inscrita, un caràcter que la fa única o especial.

Certes obres d'art ens meravellen per l'elegància a l'hora d'equilibrar els diferents elements que participen en el conjunt de la creació. Sovint, saber jugar bé amb els símbols, els significats i els contextos, materialitzar allò inexplicable i presentar-ho en el moment més adequat converteix un bon projecte en una obra excepcional.

Hi ha una part important i estranya en tota obra d'art que persegueix i sovint assoleix un vincle amb l'espectador. No estem parlant d'una voluntat explícita de complicitat, però, quan algú s'exposa davant d'una obra, ressonen dins seu les coses a les quals apel·la l'obra. Com a públic ho haureu sentit algun cop: us ha encantat aquella obra d'art que encara no sou ni tan sols capaços d'explicar amb detall, però ja us en sentiu còmplices, ja en formeu part, ja us ha seduït. O potser tot el contrari, ja us ha remogut, provocat rebuig o inquietat.

Així doncs, la paraula *encanteri* també ens serveix per a parlar de l'aspecte relacional: l'encant, l'atracció o el vincle. Formes d'encant són la capacitat d'atreure l'altre, la gràcia o la seducció.

Aquesta seducció o encant sovint no és ni explícit ni comercial, al contrari, a vegades l'art atreu des d'allò desconegut, des de l'oposició, des de la sorpresa, des de la bellesa i fins i tot des d'allò que és desagradable, lleig o pertorbador. Molts cops és des de les vísceres tot i que després es pugui explicar i vestir des de la raó. La raó a vegades es limita a acompanyar, a complementar o simplement és irrellevant. Tot i que l'art es pot entendre, és sobretot sensible i sacseja la raó. Opera sobretot a través dels sentits i no solament des de l'intel·lecte. Un cop més, cal matisar que aquestes afirmacions no són exhaustives ni universals. Hi ha art que vol seduir amb la raó o des de la raó, i hi ha art que juga a no seduir en absolut o a només raonar. El que està clar és que les obres són una part del conjunt i que les relacions amb l'espai, el públic, el context i el moment sempre són rellevants en l'experiència artística.

La gràcia de l'encanteri, la gràcia de la formalització i execució de l'obra final, és que no té una fórmula preestablerta. Conjugant una sèrie d'elements, de materials, de certes i d'intuïcions, aconsegueix provocar sensacions, plantejar temes i obrir pensaments al seu públic.

Cal comprendre que l'obra és una part del conjunt. Es pot analitzar una obra per si sola, però llavors la lectura és molt limitada. La societat, els crítics d'art, les infraestructures, els moments històrics o les tendències formen part de l'ecosistema de les obres. És quan els receptors senten aquest encanteri que es desplega amb plenitud la capacitat evocativa de l'obra. Per més que es vulgui preveure i controlar plenament el moment, el conjunt d'actors i la complexitat d'aquest, sempre supera la capacitat d'un individu o col·lectiu i sempre pertany, per tant, a un grup social més o menys ampli que acull, dona sentit i, de fet, fa seva l'acció artística o obra en qüestió.

Mirall

El mirall és en el fons el reflex d'un mateix. A vegades mirar-se al mirall no és fàcil, sobretot quan dubtes de tu mateix. Però resulta una de les millors eines per a créixer amb força. I és evident que cal mantenir cert equilibri, no ens hem d'estar jutjant tot el dia, ni oblidar-nos d'observar-nos de tant en tant. Com seria un mirall per a avaluar les nostres accions i els nostres projectes artístics?

Quan treballem, és molt interessant escoltar el que opinen els altres. És una font d'informació molt valuosa, però si parem atenció, cada persona aporta i emet judicis amb matisos. Hi ha molts punts de vista. És probable que, com diu la tradició, les àvies siguin les millors aliades per a fer-nos sentir bé i que els altres, a vegades, ens descriguin de manera aparentment injusta o incorrecta. El que és inevitable és que ens parlin des del seu lloc, des del seu punt de vista i, per tant, de manera subjectiva. Així doncs, i sorprenentment, no totes les opinions sobre una obra parlen realment de l'obra, però en major o menor mesura s'hi inspiren o prenen l'obra com a tema per articular les seves reflexions. Aquesta riquesa d'opinions, punts de vista i valoracions és molt interessant per a entendre millor les nostres creacions. Hem de ser capaços de ponderar les opinions, contextualitzant-les i escoltant-les amb honestedat, per tal de poder crear una imatge acurada del nostre procés o del nostre moment. Escoltar diversitat d'opinions ens pot enriquir i enfortir.

D'altra banda, enmig de totes aquestes veus hi ha també la nostra. Ser crítics amb nosaltres mateixos ens aportarà rigor i capacitat de millora real, però cal tenir en compte que podem ser els nostres pitjors enemics. Podem ser pessimistes o exageradament optimistes i en tots dos casos fer-nos mal. Cal ser honestos. L'autoavaluació o autocrítica és segurament l'eina més important per a navegar de manera rica i segura en el trajecte creatiu. Només nosaltres sabem cap on anem, o fins i tot si estem sincerament

perduts o no. Els judicis exteriors ens ajuden a emmirallar-nos, però la responsabilitat final de saber si som en un camí interessant és nostra. No sempre tenim la resposta als dubtes que ens sorgeixen i a vegades ni nosaltres mateixos tenim la certesa d'estar en el camí o procés adequat. Sigui com sigui, tenim la responsabilitat d'intentar ser sincers, mantenint un esperit crític constructiu i una actitud respectuosa envers nosaltres mateixos.

No és casualitat que la paraula *reflexió*, que descriu el fenomen provocat pels miralls, també s'utilitzi per a referir-se a un pensament profund, treballat i a vegades *a posteriori* sobre un tema. S'acostuma a reflexionar de manera individual, però fer aquest treball té a veure amb l'entorn, el context i una visió global de les coses. La suma de

reflexions compartides i consensuades ens ajuden a fer una imatge que no provoqui al·lucinacions i que en conjunt intenti ser el més fidedigna i útil possible. De fet, certes veritats són una negociació amb la societat i la realitat que ens envolta. Si parlem d'autoavaluació, tot i haver de partir d'una íntima honestedat, s'ha de poder comparar, contrastar i consensuar amb altres per a ponderar-ne el sentit.

Per a gent poc acostumada a l'autogestió del propi procés, l'autoavaluació pot semblar una oportunitat per a “regalar-se” una nota o per a intentar “colar” un gol. Es tracta d'un fals favor a la llarga. L'objectiu de l'autoavaluació no és ser els primers o guanyar alguna cosa per art de màgia, sinó enriquir-se, millorar i créixer. L'avaluació d'un procés consisteix a saber utilitzar l'esperit crític. Precisament, en els processos creatius, en què la càrrega subjectiva és molt important, les avaluacions externes són interessants, però les avaluacions pròpies són una competència crucial. I no solament en el món acadèmic, sinó al llarg de la trajectòria professional i vital.

Si el camí és el mètode, el mirall és la capacitat de valorar el camí pres i el conjunt del trajecte en el seu context. En el fons és la capacitat d'observar-se i de valorar les coses a millorar i els punts forts en relació amb els altres. La capacitat de registrar el camí seguit i els factors determinants d'una aventura artística són maneres de poder “veure'ns” reflectits en el procés per a valorar possibles millores, veure els punts forts i els encerts i finalment permetre a d'altres persones participar o compartir les seves opinions. Com ja hem comentat, molts mètodes porten implícit el procés d'avaluació, ja que són maneres de recollir dades i informació per a poder contrastar-les *a posteriori*.

Intrusions per al bon ús

La intenció d'aquests materials és enriquir la idea del procés de gestació i execució de projectes artístics mitjançant analogies, reflexions i metàfores. Cada persona té la seva pròpia manera de descriure o d'entendre el seu procés i seria absurd intentar trobar-ne la manera “correcta”. Altres disciplines es dediquen a buscar la mitjana, la norma, i són extremadament importants i útils per a certs processos. Ara bé, quan parlem de cultura i de creació, la mitjana molt sovint és sinònim de mediocritat, i l'excepció, allò inesperat, és més rellevant que allò esperable. Atenció a no mal interpretar aquestes afirmacions. Aquest fet no vol dir que sortir de la norma sigui el que és interessant sistemàticament. Fora de la norma trobem normalment l'absurd i la falta de sentit. És quan aconseguim fer alguna cosa inesperada que manté la seva qualitat de rellevància, que som davant d'una aportació que ens il·lumina. I de nou, atenció a no confon-

dre una aportació artística amb una novetat o ocurrència, que pot ser interessant, però sense la intencionalitat i qualitat humanística intrínseca de l'art quedaria reduïda a una aportació o innovació no necessàriament artística.

En referència al que s'ha descrit en aquestes pàgines, les llavors, les idees o les conceptualitzacions contenen un potencial enorme, però no deixen de ser extremadament fràgils i delicades. És difícil saber quina serà la més adequada, però sembla clar que les llavors es desenvolupen millor en contextos favorables. Cal tenir en compte on es vol llançar una idea per a saber com aquesta pot créixer. Tenir cura d'aquest procés és responsabilitat dels artistes, però les conseqüències de certes creacions transcendeixen el control dels mateixos creadors. Quan ideem i realitzem una obra, a poc a poc es va desplegant i acaba essent un artefacte que té la seva pròpia identitat, que és acollit per un grup social. Quasi com un fill que en cert moment s'emancipa dels progenitors per crear les seves pròpies relacions.

Traçar els processos de creació, els camins seguits i els resultats ens permet acumular experiència i tenir l'habilitat de compartir, depurar i millorar. Es tracta d'un procés de reconeixement del passat i de projecció de futur.

Sense poder escapar completament de l'entorn cultural que envolta la creació, és interessant trobar la manera d'elevat aquest entorn fent aportacions interessants, sense normes que constrenyien l'obra, en el si de la qualitat i d'assolir aquest moment quasi màgic d'algunes obres. I en aquest procés de llibertat i d'atreviment, cal recordar la importància de la humilitat amb un mateix, del respecte autocrític i de la capacitat d'avaluar l'entorn i la pròpia proposta.

És per això que en el fons ens agrada creure que tots els conceptes dels que parlem en aquesta assignatura s'interrelacionen d'una manera rica i complexa. L'encanteri, el mirall, les llavors, els camins i els símbols són a tot arreu. Com diria Deleuze, no hi ha ni un inici ni un final, som sempre entremig, entre diversos punts i moments.

Cap de les afirmacions que trobareu al llarg d'aquests materials us poden fer bons artistes sistemàticament, l'únic que fan és evocar, invitar i proposar. Busquen fer-vos reflexionar i que us sentiu acompanyats en un procés molt complet i complex: com ser vosaltres mateixos amb humilitat i seguretat, i alhora no deixar d'estar connectats amb tot el llegat cultural que us envolta?, com aportar i desplegar el potencial que teniu dins?, quan i com fer-ho?, com anar aprenent de cada decisió, de cada pas fet?, com gaudir de manera genuïna de tot el procés?

